

MENNESKERET

EU-Domstolen vil ikke tillade, at EU tilslutter sig Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. "Ingen over eller ved siden af os," lyder rationalet. Side 4

ARRESTORDRE

Den fælles arrestordre er en naturlig del af EU's integration. Men i praksis viser den, hvor forskellige EU-medlemsstaternes retssystemer er. Side 6

EUROPOL

Hvis det danske politi mistænker en hollandsk borger for at deltage i et narkokartel i Danmark, så kan de via Europol bede om adgang til hollandske registre. Side 10

CALAIS

Den franske havneby er blevet et symbol på de spændinger, som tilstrømningen af flygtninge og illegale immigranter til EU skaber mellem lande. Side 14

ÅRGANG 42 – NR. 1287 – SEPTEMBER 2015

PRIS 29,50 KR.

NOTAT

– magasin om demokrati og Europa

"Vi er jo godt på vej til at få en EU-retsorden"

Jura-ekspert Henning Bang Fuglsang Sørensen

TEMA: Hvad er EU's retspolitik?

Leder:

Hvad er EU's retspolitik?

FOLKEAFSTEMNING. Inden årets julekalender kommer alt for godt i gang, skal danskerne afgøre, om vi skal deltage i et tættere samarbejde om retspolitikken. Partierne er uenige, og vælgerne vil i sagens natur skulle vælge side. Ja eller nej til en ændring af det danske retsforbehold. At være eller ikke være med i EU's retspolitik – det er spørgsmålet.

Men står det klart for politikere og befolkning, hvad EU's retspolitik er for en størrelse? Et samarbejde mellem 28 lande, der spænder fra ægteskaber og konkurer til terrorbekæmpelse og fælles anklagemyndighed, kan ikke forklares i sort/hvide nuancer.

En folkeafstemning kan hurtigt blive til en slåskamp mellem en ja-lejr og en nej-lejr. Men den kan heldigvis også blive meget mere end det. Det er en mulighed for at tage en vigtig samfundsdebat om retspolitik og om hvordan og på hvilke områder, vi skal samarbejde i Europa.

Det danske retsforbehold er for alvor begyndt at virke. Med Lisabontraktaten er flertalsafgørelser – uden vetoret til Danmark eller de andre lande – blevet den normale arbejdsform. Også i forhold til retspolitikken. Og det er netop flertalsafgørelser, der aktiverer vores forbehold. Derfor er der også en vis logik i, at vi tager stilling til, om retsforbeholdet skal ændres.

Vi kommer ikke udenom at diskutere et ja over for et nej. Men lad os bruge afstemningen som en anledning til at tage en seriøs og nuanceret offentlig debat. Politikere og eksperter må ud og gå i dialog

med befolkningen, så vi kan få svar på alle de spørgsmål, kritikpunkter, faldgruber, fordele og perspektiver, der findes i det komplekse, som EU's retspolitik omfatter.

I dette tema søger vi svar på nogle af disse vanskelige spørgsmål. Hvordan har EU's retspolitik udviklet sig? Hvordan fungerer Europol og den fælles europæiske arrestordre? Kan vi stole på, at alle EU-landes retssystemer fungerer godt nok til et tæt og forpligtende samarbejde? Hvad er det for retskulturer og retstraditioner, vi skal have til at arbejde sammen?

Det handler om tillid. Forudsætningen for at vi kan have et frugtbart samarbejde 28 lande imellem er, at vi har tillid til hinandens retssystemer. Vi skal kunne stole på, at en rumænsk, svensk eller spansk dommer eller anklagemyndighed kan behandle danske statsborgere retfærdigt.

Det handler om tillid. Forudsætningen for at vi kan føre en fælles retspolitik for samtlige 500 millioner borgere i EU er, at vi tror på, at vi i fællesskab kan træffe gode beslutninger, hvor ingen føler sig tromlet af de andre.

Det handler om tillid. Den aftale om en ændring af retsforbeholdet til en tilvalgsordning, som de fem ja-partier har indgået, bygger på, at vi som vælgere har tillid til, at Folketinget kan forvalte Danmarks forhold til EU på retsområdet.

*Rasmus Nørlem Sørensen,
ansvarshavende redaktør*

Når et land udleverer sine borgere

Side 6

Forskellige retstraditioner præger EU

Side 8

Politi-problemer skal få danskerne til stemmeurnerne

Side 10

Bonnichsen: Europol har bevist sit værd

Side 12

Frankrig i krise over Calais

Side 14

NOTAT

– magasin om Demokrati & Europa

Redaktion: NOTAT, c/o DEO,
Fælledvej 12, København N.
redaktionen@notat.dk

Ansvarshavende redaktør:
Rasmus Nørlem Sørensen

Daglig redaktør: Ida Zidore

I redaktionen: Staffan Dahllöf, Tine Toft Jørgensen, Lise Møller Schilder, Michael Birkkjær Lauritsen, Finn Ellegaard og Sven Skovmand

Udgivet af Oplysningsforbundet DEO
Abonnement: NOTAT,
Nordkystvejen 2F, 8961 Allingåbro,
tlf. 86 48 16 00, notat@notat.dk
CVR nr.: 18411008

Layout og tryk: NOTAT Grafisk, 86 48 16 00

ISSN: 1603-7480

NOTAT beklager, at vi fik stavet Ditte Offersen Lynges navn forkert i sidste nummer.

NOTAT og Oplysningsforbundet DEO er et uafhængigt oplysningsnetværk om EU under mottoet "Mere spændende. Mindre fastlåst" – og uden tilknytning til partier eller bevægelser.

For kun 295 kr. om året får du abonnement på NOTAT og rabat på deltagelse i DEO's arrangementer. Skriv til notat@notat.dk eller ring 86 48 16 00.

Retspolitikken har stor symbolværdi og udfordrer landene på deres traditionelle kerneopgaver. Med Lissabon-traktaten blev området overstatsligt.

Det modvillige fællesskab

Retspolitik er et område, som det har taget lang tid for EU-landene at blive enige om, og hvor entusiasmen for det fælles kan være vanskelig at få øje på. Også blandt de, der selv har truffet beslutningerne.

AF STAFFAN DAHLLÖF

UDVIKLING. Kommissionen, EU's daglige ledelse, har siden 1999 omtalt retspolitikken som "et område for frihed, sikkerhed og retfærdighed". De egentlige lovgivere, justits- og indenrigsministrene, omtaler sig selv som Ministerrådet for Retlige og Indre Anliggender, på EU-dansk forkortet til RIA.

Forskellen er ikke en tilfældighed.

Medlemslandene har været – og er – fodslæbende, når det gælder at afstå kompetence på retsområdet.

Asyl- og indvandring er det åbenlyse danske eksempel. Uenigheden om fordelingen af flygtninge i Grækenland og Italien viser, at den modvilje ikke kun er dansk.

Og ikke engang de mest overbeviste føderalister forestiller sig EU-uniformerede politibetjente patruljere i det europæiske nattelev.

Symboler og reelle forskelle

Med Lissabon-traktaten blev retsområdet overstatsligt, hvilket vil sige, at man indførte flertalsbeslutninger over hele linjen. Dog med en enkelt undtagelse: En fælles anklagemyndighed kan kun besluttes ved enstemmighed.

Fodslæberiet kan forklares med retspolitikens stærke symbolværdi, traditionelt forbundet med nationalstaten.

Men forskellene er også reelle. Hvad der anses som kriminelt, hvor forbrydelser skal straffes, og hvordan rettigheder skal sikres, er historisk og kulturelt bestemt.

Selv lande med mange fællestræk som Danmark og Sverige har ganske forskellig strafferet og forvaltning. Sverige kriminaliserer de prostitueredes kunder, har offentlige skattelister, forbyder efterforskning af sager om embedsmænd, som lækker til pressen, og har et grundlovsforbud mod ministerstyre.

En samordning i EU af strafferet, civilret og retlighedsfortolkninger indebærer, at der må hugges hæle og klippes tæer.

Indre marked for lov og orden

Vanskelighederne har ikke forhindret Kommissionen og et flertal af medlemslandene i at efterstræbe mere overstatslighed.

Retspolitikken blev under den forrige kommission omtalt som det nye indre marked – reglerne for lov og orden skulle samordnes på linje med reglerne for den frie bevægelighed og det økonomiske og monetære samarbejde (ØMU).

Lissabon-traktaten viser, at det er lykkes på et overordnet plan, omend det kniber med gennemførelsen.

Det er som om, tiden er løbet fra de visionære femårsplaner. Efter Tampere-programmet 1999-2004, Haag-programmet 2005-2009 og Stockholm-program-

Retlige og indre anliggender (RIA) omfatter

Indvandring og asyl
Strafferet
Civilret

Politisamarbejde og terrorbekæmpelse
Kontrol af de ydre grænser (Schengen)
Visumpolitik

Dertil kommer menneskerettigheder (Charteret for grundlæggende rettigheder) med koblinger til den fælles udenrigspolitik, til arbejdsret og til sociallovgivning. Forskellige rettighedstraditioner spiller også ind på EU-lovgivning om for eksempel åbenhed og databeskyttelse.

Retspolitikken trin for trin

1975 TREVI – start på uformelt samarbejde mellem de daværende EF-lande mod Terrorisme, Radikalisering, Ekstremisme og International Vold ("Violence International").

1985 Schengen – aftale mellem fem EF-lande om fælles ydre grænser og afskaffet indre grænsekontrol.

1993 Maastricht-traktaten – politisamarbejdet TREVI bliver en del af EU, men med vetoret for de enkelte lande. Fælles visumpolitik med flertalsbeslutning.

1999 Amsterdam-traktaten – Schengen-aftalen bliver en del af traktaten, flertals-beslutninger om asyl, indvandring og civilret, dansk undtagelse fra 1993 træder i kraft.

2003 Nice-traktaten – vedtagelse af Charteret om grundlæggende rettigheder som et ikke-retsligt, bindende dokument.

2009 Lissabon-traktaten – næsten al lovgivning med flertalsbeslutninger. Charteret bliver juridisk bindende. Asyl og migration får eget retsgrundlag.

met 2010-2014, som er lovkataloger opkaldt efter byer i tidligere formandskabslande, har den samlede retspolitik for de kommende fem år fået en overskrift, som man glemmer lige så hurtigt, som den bliver læst:

"Strategiske retningslinjer for den lovgivningsmæssige og operationelle programudformning for de kommende år i området med frihed, sikkerhed og retfærdighed."

Nøgleordet nu er "konsolidering"; medlemslandene skal se at få vedtaget og gennemført alt det, man har aftalt, inden der kommer noget nyt. ♦

EU-Domstolen vil selv tage sig af menneskerettigheder

EU-dommerne i Luxembourg har sat en kæp i hjulet for EU's tiltrædelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. EU-Domstolen accepterer ikke, at andre end den selv fortolker menneskerettighederne.

AF STAFFAN DAHLLÖF

MENNESKERET. "Et alvorligt tilbageslag for menneskerettigheder i Europa", kommenterer Amnesty International, Den Internationale Juristkommission (ICJ) og rådgivningscentret AIRE (Advice on Individual Rights in Europe) i en fælles udtalelse.

"En ren katastrofe for alle os, der støtter menneskerettighederne," mener Steve Peers, professor i EU-ret ved universitetet i Essex og tilknyttet organisationen Statwatch.

"Medlemslandenes ønske er blevet hældt af brættet", konstaterer en kilde i den danske centraladministration, som ikke ønsker at blive citeret ved navn.

»Domstolen beskytter EU som en selvstændig retsorden; men det er i virkeligheden i skøn forening med princippet om magtens tredeling,« siger professor Marlene Wind.

Sådan lyder kommentarerne til en beslutning truffet af EU-Domstolen i december sidste år om at blokere en aftale, som et ellers samlet EU står bag. Sagen er stort set ukendt i Danmark.

Vi alene vide

Med sin beslutning, der kaldes en udtalelse, forhindrer EU-Domstolen, at EU som organisation tiltræder Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK), selv om det udtrykkeligt står i Lissabontraktaten, at EU skal tilslutte sig.

Betingelserne i det aftaleforslag, som samtlige medlemslande og Parlamentet står bag, er ifølge Domstolen uacceptable.

Domstolen oplister ti specifikke grunde til at afvise den forhandlede tilslutningsaftale.

Bundlinjen i de ti krav er "intet over, og intet ved siden af os". EU må ikke overlade beføjelser og fortolkninger til nogen udenforstående part.

»Det er ikke til at sige, hvad der er

Marlene Wind mener, at Domstolens beslutning er ganske forståelig.

gået igennem EU-dommernes hoveder, men der er ikke nogen tvivl om, at det kun er dem, som vil kunne fortolke EU-love,« konstaterer kilden i centraladministrationen, som ikke ønsker at blive citeret.

EU-dommerne er ifølge egen selvforståelse på ingen måde modstandere af menneskerettigheder. Men når det handler om EU's egne institutioner og lovgivning, skal andre ikke blande sig i fortolkningen.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i Strasbourg, som hører under Europarådet og dermed ikke er en del af EU-maskineriet, har ifølge EU-Domstolen i Luxembourg bare at holde snuden væk.

Snupper bolden fra banen

Konsekvensen er, at EU's institutioner og beslutninger ikke skal kunne prøves ved Menneskerettighedsdomstolen.

Og når nu EU-Domstolen ikke har beføjelser til at dømme i sager om den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik – som er mellemstatslig i EU – så må heller ingen anden gøre det.

"Fordi EU-Domstolen ikke må sparke til bolden, snupper man bolden fra banen, så ingen andre kan spille (...) Det er simpelthen ufatteligt, at verden skal stole på, at militære styrker fra det kontinent, som gav os Holocaust og to verdenskrige, aldrig nogensinde kan komme til at overtræde menneskerettighederne", kommenterer professor Steve Peers.

Marlene Wind, professor i statskundskab og jura, og med speciale i EU's retsorden, mener derimod, at Domstolens udtalelse er ganske forståelig. Den bliver bare ikke særligt godt forstået i Danmark.

»Man glemmer lidt her i landet, at hvis Domstolen ikke gør, som politikerne siger, og ikke makker ret, så er det ikke et udtryk for arrogance, men et forsvar af Domstolens egen autonomi. Udtalelsen er et klart signal, men mere end bare det. Den er et forsvar af EU som en selvstændig retsorden,« siger hun.

Bare mere problematisk

Hvis afgørelsen fra EU-Domstolen er ukendt for NOTAT's læsere, er det ikke så underligt. Den er så vidt vides ikke blevet omtalt i noget dansk medie. Og sekretariatet i Folketingets Europaudvalg kan ikke finde nogen dokumentation for, at udvalget skulle være blevet orienteret om sagen. Udtalelsen er dog nævnt i Udenrigsministeriets redegørelse til Folketinget om EU-samarbejdet i 2014 som "betydningsfuld" og "overraskende".

I Justitsdepartementet mener man, at daværende justitsminister Mette Frederiksen "helt sikkert" har givet udvalget en mundtlig orientering. Det er der dog ingen spor af i de referater fra udvalget, som NOTAT har læst.

Ministeriet agter ikke foreløbigt at gå

Steve Peers kalder EU-Domstolens afvisning for en "ren katastrofe".

ud med information om sagen, selvom danskerne skal til folkeafstemning om det retslige forbehold i år, og selvom sagen kan siges at vedrøre selve den retslige kerne i EU-systemets måde at virke på.

»Afgørelsen har stor symbolværdi, men vi er kun i starten af en vurdering. Sagen har ikke noget med den kommende afstemning at gøre, det vil kun gøre det hele mere problematisk,« lyder en forklaring.

Marlene Wind mener heller ikke, at EU-Domstolens afvisning er relevant for den kommende folkeafstemning om Danmarks retslige forbehold:

»Jeg kan ikke se, at vi bliver stillet bedre eller ringere ved at beholde eller afskaffe forbeholdet i den her sag.«

De der drukner, og de der kritiserer

Du har tidligere i år skrevet, at EU-Domstolen er fællesskabets største succes. Giver denne sag dig grund til at trække i land?

EU-Domstolen afviser, at nogen anden domstol skal være "ved siden af eller over" den.

»Jeg har nogle kolleger, som mener, at Domstolens udtalelse er dybt forkastelig. Jeg er selv lidt i tvivl, om udtalelsen er skadelig. Man kan måske diskutere, om ikke en mere blød, eller blid, tilgang ville være mere interessant. Men jeg kan ikke vurdere, om udtalelsen på nogen måde afskærer nogen fra at få sine rettigheder afprøvet,« svarer Marlene Wind.

Den britiske professor Steve Peers nævner de, som måtte blive udsat for krænkelse af EU-tropper i militære aktioner; de, der fejlagtigt bliver udleveret via EU's arrestordre; de, der drukner ved EU's grænser; og de, der sulter i Europas gader, fordi ingen af landene vil vedkende sig ansvaret, som personer, der kunne blive afskåret fra at få afprøvet deres rettigheder.

Et lidt mindre drastisk, men måske tydeligt, eksempel er den tidligere embedsmand i Kommissionen Bernard Connolly, som blev fyret for at have skrevet en stærkt ØMU-kritisk bog, da han var på orlov. Efter at have tabt en personalesag ved EU-Domstolen gik Connolly videre til Strasbourg med påstanden om, at han havde fået en uretfærdig behandling i Luxembourg, og at hans ytringsfrihed var blevet krænkelse.

Sagen blev afvist af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, fordi anklagen var rettet mod en EU-institution, som ikke kunne stilles til ansvar.

Det er den ordening, som EU-Domstolen vil sikre sig, at der ikke bliver lavet om på. ♦

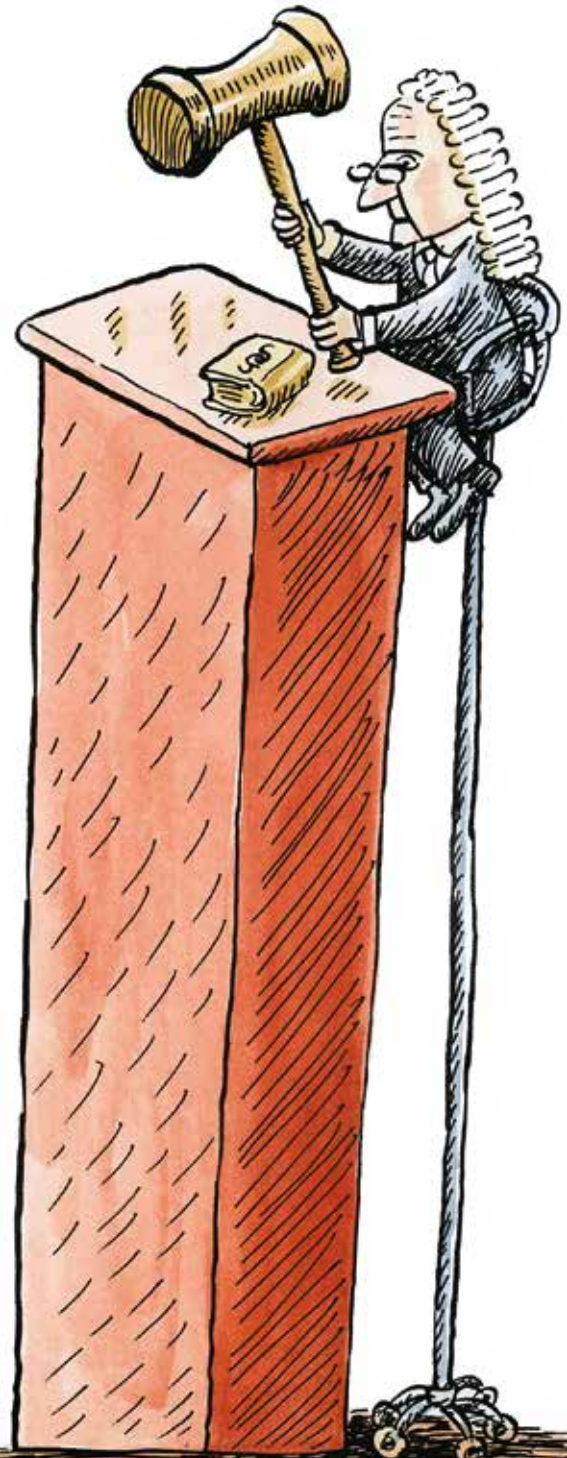

Illustration: Robert Nyberg

Når et land udleverer sine borgere

Den fælles arrestordre viser i praksis, hvor forskellige landenes retssystemer er. EU presser på for at harmonisere lovgivningen.

AF TINE TOFT JØRGENSEN

ARRESTORDRE. I marts besluttede Landsretten, at Lars Bohn, chef for et daterselskab under det konkursramte OW Bunker, skulle udleveres til Italien. De italienske myndigheder havde eftersøgt ham, da han var under mistanke for at deltage i mafiavirksomhed og bedrageri af særlig grov karakter.

Med henvisning til menneskerettighederne, og af frygt for at få en umenneskelig og nedværdigende behandling som mafiamistænkt i de italienske fængsler, bad Lars Bohn det danske retssystem om at beholde ham i hjemlandet. Byretten gav ham medhold, men Landsretten ville sende ham afsted under den fælles europæiske arrestordre, som Danmark tiltrådte i 2002.

Lars Bohn har nu anket sagen til Højesteret.

Den europæiske arrestordre er, ligesom politisamarbejdet Europol, et værktøj til at bekæmpe grænseoverskridende kriminalitet og terror. Den indebærer, at et land kan overdrage en mistænkt statsborger til retsforfølgelse i et andet EU-land.

Senest blev arrestordren ifølge et notat fra Tænketanken Europa brugt af Frankrig til at få udleveret en mistænkt fra Belgien i Charlie Hebdo-sagen. Omvendt kunne det i Lars Hedegaard-sagen ikke lade sig gøre at få udleveret en mistænkt attentatmand fra Tyrkiet, fordi landet ikke er en del af den fælles europæiske arrestordre.

Arrestordren giver god mening, synes Henning Bang Fuglsang Sørensen, der er adjunkt ved det Juridiske Fakultet på Syddansk Universitet.

»Den europæiske arrestordre er banebrydende, og en naturlig konsekvens af at åbne grænserne. Når det er så nemt at rejse tværs igennem Europa, skal det jo også være tilsvarende nemt at holde borgerne ansvarlige for de forbrydelser, de måtte have begået. Det er en central del af det, at være en stat, at man kan straffe dem, der ikke følger statens fastsatte love.«

Henning Bang Fuglsang Sørensen har skrevet ph.d. om netop den europæiske arrestordre, og udgav i august bogen *Retsforbeholdet – hvad, hvorfor og hvordan?* om den kommende folkeafstemning.

28 forskellige systemer

Arrestordren er bare ét ud af mange elementer i det retspolitiske samarbejde, der gennem EU's traktater har udviklet sig til et område for 'sikkerhed, frihed og retfærdighed', som det hedder på EU-sprog. Spørgsmålet er, om det overhovedet kan opfattes som et samlet område:

»I virkeligheden består det her område stadig af 28 forskellige systemer. Selv hvis vi bare sammenligner Danmark med Sverige. I dansk ret har man 24 timer, fra man bliver anholdt, til man skal stilles for en dommer. I Sverige kan betjenten efter 12 timer bede anklageren om at godkende anholdelsen, så man først skal for en dommer på tredjedagen. Både i Norge og Sverige ryster de på hovedet af os over de 24 timer, fordi det i deres øjne er alt for kort tid til at sikre de beviser, der skal bruges til at hive en fængsling hjem,« siger Henning Bang Fuglsang Sørensen til NOTAT.

Og det er ikke kun i antallet af timer før grundlovsforhør, at landene er forskellige. Selve principperne bag retssystemerne er også anderledes, og her er Polen et godt eksempel.

Landsretten besluttede, at Lars Bohn fra det konkurs- og skandaleramte OW Bunker skulle sendes til Italien under den fælles europæiske arrestordre.

Dobbelt strafbarhed

Det grundlæggende princip bag arrestordren er gensidig anerkendelse af de andre medlemslandes retssystemer, hvilket vil sige, at en dom i et land skal anerkendes som gyldig i de andre medlemslande.

Kommissionens oprindelige forslag lød, at den europæiske arrestordre skulle indeholde et krav om dobbelt strafbarhed, altså at en handling skal være strafbar i begge lande, før mistænkte kan udleveres.

I den endelige rammeafgørelse var dette krav på foranledning af EU's justitsministre ophævet for 32 handlinger, som optræder på den såkaldte positivliste.

Det er den medlemsstat, der anmoder om at få udleveret en mistænkt, som skal afgøre, om handlingen hører under positivlisten. Hvis den vurderes at være omfattet, har det land, hvori den mistænkte opholder sig, pligt til at udlevere. Også selvom mistænktes gerning ikke udgør en forbrydelse der.

Listen indeholder gerninger, der er strafbare i langt de fleste lande, såsom gidseltagning, hvidvaskning af penge og mord. Salg af narkotika og hormonpåvirkende stoffer er også på listen, og her kolliderer det f.eks. med ungarsk lov, hvor salg af anabolske steroider ikke er strafbart.

Legalitetsprincippet

Polsk jura er kendetegnet ved et legalitetsprincip: Så snart de polske myndigheder har mistanke om et strafbart forhold i en sag, skal de følge sagen til dørs. Det er anderledes end i for eksempel Danmark, hvor politiet ser på sagen og overvejer, om der er grund til at fortsætte den, hvis der for eksempel ingen skade er sket. Det kaldes opportunitetsprincippet.

Hvis du i Danmark cykler overfor rødt på en øde vej kl. 03.00 om natten, vil politiet typisk bede dig om fremover at vente, til der er grønt. Hvis scenen havde udspillet sig i Polen, og du derefter var rejst hjem til Danmark, kunne det i princippet betyde, at det polske og det danske politi måtte bruge ressourcer på at hente dig tilbage til Polen via arrestordren, så du kunne retsforfølges.

Det er på nuværende tidspunkt uklart hvilken stat, der betaler, hvis mistænkte bliver frifundet.

EU har over flere år taget tilløb til at revidere arrestordren, herunder sætte en standard for, hvor alvorlig forbrydelsen skal være, før man kan kræve en udlevering. Det kaldes et proportionalitetsprincip.

»Vi har cirka 15.000 arrestordrer om året i EU. Af dem kommer cirka en tredjedel fra Polen. Hvorfor? Særligt på

grund af det her legalitetsprincip. Og Polen har fået læsterlige tæsk i EU-systemet efter at have krævet 5-6 tusinde udleveringer om året. Derfor har Polen fra juli i år ændret ordningen, så det her princip ikke gælder i udleveringssager,« forklarer Henning Bang Fuglsang Sørensen.

Tydelige tegn på harmonisering

Før den europæiske arrestordre trådte i kraft i 2002, havde de fleste EU-lande et forbud mod at udlevere egne statsborgere. Med arrestordren måtte de forbud vige. I Danmark ændrede man derfor den eksisterende lov om udlevering, og i Tyskland måtte man ind og ændre selve forfatningen.

Den form for harmonisering af lovgivningen ser man i stigende grad, mener Katja Høegh, landsdommer ved Østre Landsret og medlem af de danske domstoles EU-netværk:

»Der foregår forskellige harmoniseringstiltag inden for EU, som netop har fælles standarder til formål. Sådanne fælles standarder kan bidrage til at øge den gensidige tillid landene imellem, vurderer hun.

Også Henning Bang Fuglsang Sørensen ser flere tydelige tegn på harmonisering: »Vi har et EU, der taler om ét område

med sikkerhed, frihed og retfærdighed. Det gør jo, at EU tvinger nogle medlemsstater til at harmonisere, koordinere og samordne deres straffelovgivning. Vi ser en tendens, hvor landene stille og roligt begynder at tilnærme sig hinanden.«

Samtidig forsøger medlemslandene at indarbejde særlige nationale undtagelser, for eksempelvis ved at henvise til menneskerettighederne i forbindelse med udleveringssager – netop som Lars Bohn lige nu forsøger, for at undgå de italienske fængsler. Storbritannien har en særlov om et proportionalitetsprincip, der skal anvendes i udleveringssager.

Begge særordninger gennemhuller direkte EU-juraen, og risikerer derfor at blive underkendt, hvis sagen kommer for EU-Domstolen. EU-Domstolen fastholder nemlig typisk, at EU-retten har forrang over national lov – også når det gælder nationale forfatninger. ♦

Praksisorienterede? Briterne stormer frem ved Waterloo 1815.

Forskellige traditioner bag EU's retspraksis

EU's retssystem er et kludetæppe af elementer fra både den tyske kontinentalret og den britiske *common law*. Det er i stigende grad den tyske tradition, der dominerer, vurderer ekspert.

AF TINE TOFT JØRGENSEN

TRADITIONER. I bogen *Loven* beskriver juraprofessor Gorm Toftegaard Nielsen en samtale ved Waterloo, hvor Napoleon i 1815 led sit endelige nederlag til englænderne og preusserne. Samtalen handler om en militæroperation, hvor både tyske og engelske tropper deltager under hver sin general.

Den tysk-engelske styrke når til et område, hvor det medbragte kort ikke passer til de faktiske forhold. Den tyske general råber "følg kortet", mens den engelske råber "følg landskabet". Generalstriden illustrerer ifølge Gorm Toftegaard Nielsen en central kulturforskel inden for de to største retlige tænkemåder i Europa, der groft sagt kan deles op i en tysk og en engelsk.

Den tyske tradition hedder kontinentalretten, mens den britiske kaldes *common law*, hvoraf den sidste er meget mere praksisorienteret end den første.

I Tyskland er der i udgangspunktet intet over forfatningen, som sikrer menneskets ukrænkelighed og rettigheder ved en forfatningsdomstol i Karlsruhe. Grundprincippet bag systemet, hvis udvikling skal ses i lyset af 2. Verdenskrig, gælder

uanset, om den skrevne forfatning viser sig at være ude af trit med virkeligheden.

I England er det anderledes. Her kan Parlamentet med langt større fleksibilitet beslutte at ændre loven, for der er hverken en nedskrevet grundlov eller en forfatningsdomstol. England reguleres i stedet af *ad hoc*-dokumenter og retspraksis. Og Danmark? Vi ligger et sted midt imellem. Vi har en grundlov, men ingen forfatningsdomstol.

Blikket mod Karlsruhe

Hvad angår EU-systemet, har det ifølge adjunkt Henning Bang Fuglsang Sørensen nogle klare inspirationer fra kontinentalretten. Retsspraksis foregår altid på et bagtæppe af traktaterne og den øvrige EU-ret.

Men samtidig ser man sager, hvor EU-Domstolen fortolker meget frit og ifølge kritikere går langt videre, end der er dækning for i lovens bogstav. I de tilfælde er der altså tegn på en engelsk tilgang.

»Det er utroligt vanskeligt at sige, hvilken tradition, der har den største tyngde. Hvis vi ser på den europæiske arrestordre, så er den langt hen ad vejen en tro kopi af den udleveringsordning, vi havde i Skandinavien,« siger han og understreger, at

det gør en kæmpe forskel, om EU vælger at læne sig op ad den ene eller den anden retstradition.

Den tyske vej

Henning Bang Fuglsang Sørensen vurderer, at EU-retten over årene har bevæget sig mere i den tyske retning.

»Især tyskerne har betydeligt magt i EU, som man har set med Grækenland, så man orienterer sig skarpt imod Tyskland. Dog har vi samtidig set, at Tyskland har måttet ændre sin forfatning for at imødekomme EU-lov.«

EU-institutionerne har gennem årene lanceret et hav af tiltag for i højere grad at harmonisere landenes retssystemer. Men George Bringe, der er juraprofessor på Copenhagen Business School, har svært ved at forestille sig, at det bliver muligt helt at udviske forskellene.

»Ultimativt er det EU-Domstolen, der sikrer, at lovgivningen fungerer homogent. Og til daglig er der stor dialog med Kommissionen, der konstant overvåger, om alt implementeres rigtigt ude i medlemsstaterne. Men i praksis er filosofien bag juraen og hos lovgiverne stadig forskellig, og det implementeres på forskellige måder, så det er ikke identisk.« ♦

Mere harmonisering eller er vi ved vejs ende?

En politolog og en jurist giver deres bud på fremtiden for EU's retspolitik.

AF IDA ZIDORE OG TINE TOFT JØRGENSEN

FREMTIDEN. »Det vi ser nu, er resultatet af en samfundsmæssig proces, hvor målet er at skabe en fælles EU-stat.«

Sådan sagde juraprofessor Vagn Greve til NOTAT i 2007 om strømmen af EU-initiativer på det retslige område. Spørgsmålet er, om han får ret i sin profeti, eller om retspolitikken er for stærkt forbundet med nationalstaten til, at landene nogensinde vil afstå tilstrækkelig med kompetence.

NOTAT har spurgt adjunkt på Syd-dansk Universitet, Henning Bang Fuglsang Sørensen, der netop har udgivet en bog om retsforbeholdet, og lektor på Københavns Universitet Rebecca Adler-Nissen, der forsker i EU's udvikling, om fremtidsudsigterne for den fælles retspolitik.

»Jeg tror, de store ryk bliver på det operationelle plan. Det er også det, Kommissionen skriver, de vil gøre meget ud af, og som passer ind i deres overordnede dagsorden om, at vi skal konsolidere det, vi har. Jeg tror ikke nødvendigvis, man vil se så meget ny lovgivning på området,« siger Rebecca Adler-Nissen med reference til Kommissionens arbejdsprogram for 2015, der går ud på at "konsolidere og implementere" allerede vedtagne tiltag.

Fælles straffelov

Henning Bang Fuglsang Sørensen går skridtet videre i sin profeti:

»Mit bud er, at ligesom vi har en dansk straffelov og retsplejelov, så vil vi se en regulær EU-straffelov. Der går formentlig adskillige årtier, for det er virkelig et ømtåleligt område for stater og borgere. Men når vi nu er ved at lægge an til at lave en europæisk anklagemyndighed, så er vi jo godt på vej til at få en EU-retsorden. Og eftersom EU-retten har forrang, vil den overtage på flere og flere områder. Alt hvad man kigger på, går i den retning. Som eksempelvis udvidelsen af retten til en forsvarer og retten til at få oversat dokumenter. Her vil EU gå ind og sige, at det er nødvendigt med harmonisering. Måske via lappeløsninger, måske via en reform.«

Rebecca Adler-Nissen tror, vi bliver ved med at have nationale straffelove så længe, vi kan se ind i fremtiden, men hun

Hvis EU får en fælles straffelov, får EU-Domstolen i Luxembourg udvidet sit kompetenceområde.

er enig med Henning Bang Fuglsang Sørensen i, at den fælles europæiske anklagemyndighed bliver afgørende.

»Man kan også spørge, hvor meget harmonisering, man egentlig har brug for. Det er jo i den nye kommissions ånd at stille det spørgsmål – deres mantra er *less is more*. Hvis man ser på sådan noget som strafferet, er det jo ikke nødvendigt at harmonisere lovgivningen fuldstændigt. Noget af det, man har fokuseret meget på, er grænseoverskridende kriminalitet, og der har man blandt andet indført minimumsstraffe for de groveste forbrydelser ud fra den devide, at man ikke skal kunne shoppe rundt mellem landene, hvis man er kriminel. Spørgsmålet er, hvor meget mere man behøver,« siger hun.

Oplysningsarbejde centralt

Hvis man ser på den nærmeste fremtid, vurderer Rebecca Adler-Nissen, at oplysningsarbejde kommer til at fylde meget.

»I højere grad end ny lovgivning tror jeg, man vil fokusere på for eksempel at opgradere træningen af dommere. Det er jo en reel udfordring, at landene ikke kender EU-lovgivningen særligt godt og ikke altid dømmer efter den. Så oplysningsarbejdet er centralt. Det gælder også Europols uddannelse af ansatte i politiet og erfaringsudveksling mellem landene i det hele taget.«

Tror du, at begivenheder som terrorangrebet i Paris og flygtningekatastrofen i Middelhavet kan fungere som løftestang for en hurtigere udvikling af retspolitikken?

»Det er svært at sige. Jeg er faktisk overrasket over, hvor lidt man har brugt det strategisk. Det gjorde man tydeligt i forbindelse med bombningerne i Madrid

og London. Det har man ikke set helt i samme grad i forhold til Paris. Sådan har det ellers været historisk, når EU har været udsat for den slags chok,« siger Rebecca Adler-Nissen.

Kort efter bombeattentaterne i Madrid vedtog Det Europæiske Råd en erklæring om terrorisme. ♦

Hvad er demokrati i EU?

Aarhus:

Torsdag 8. oktober kl. 17-18.30
Salen på DOKK1, Aarhus

Oplæg af **Rasmus Nørlem Sørensen**, sociolog og leder af DEO.

Hvad forstår vi ved demokrati, og hvordan kan man demokratisere det europæiske samarbejde? Hvordan er EU's demokrati skruet sammen? Hvem repræsenterer hvem? Hvem bestemmer i EU? Hvad er det for et demokrati, vi vil have? Elitedemokrati eller deltagelse?

Pris: 50 kroner, 20 kr. for studerende, gratis for abonnenter på NOTAT.

København:

Her afholder Rasmus en forelæsningsrække om emnet på City Campus i samarbejde med Folkeuniversitetet i København. 3 tirsdage **fra 22. sept.** kl. 19.15-21. Samlet pris 300 kr.

TILMELD DIG PÅ **deo.dk**
DEO Tlf. 70 26 36 66 Støttet af EuropaNævnet
EU-debat – mere spændende – mindre fastlåst

Europol bliver overstatsligt. Her ses kommissionsformand Jean Claude Juncker trykke hånd med lovens lange arm.

Hvad betyder "overstatslig"?

I Lissabon-traktaten fra 2009 vedtog man, at det retspolitiske samarbejde skulle overgå fra at være mellemstatsligt til at blive et overstatsligt anliggende. Det vil sige, at beslutninger træffes med flertalsafgørelser, hvor landene tidligere har haft vetoret. Det danske retsforbehold blokerer for, at Danmark kan deltage i de overstatslige beslutninger – herunder beslutninger, der vedrører Europol.

Politi-problemer skal få danskerne til stemmeurnerne

Danmark må forlade Europol, hvis vi ikke afskaffer retsforbeholdet. Sådan lyder det fra de fem partier, der anbefaler et ja. Eksperterne er enige i, at forbeholdet gør arbejdet mere besværligt, men det bliver ikke umuligt.

AF LISE MØLLER SCHILDER

DATABASER. Danskerne kommer til at træffe et stort valg inden jul - og det er ikke valget mellem and og flæskesteg. Ifølge statsminister Lars Løkke Rasmussens (V) regeringsgrundlag, skal vi nemlig snart stemme om afskaffelsen af retsforbeholdet.

Afstemningen er ikke udskrevet endnu. Men et argument for hurtigst muligt at få afholdt den er, at Danmark i udgangspunktet ikke kan blive i Europol, hvis vi beholder retsforbeholdet. Det skyldes, at Europol kommer til at ændre status fra et mellemstatsligt til et overstatsligt samarbejde. Konsekvensen er, at hvis der kommer en ny beslutning om, hvordan Europol skal arbejde eller fungere, så står Danmark udenfor.

Spørgsmålet er dog, hvor meget det kommer til at betyde for politiets arbejde.

»Selvfølgelig har det en betydning, men det går jo i al almindelighed glimrende for Norge og Schweiz, som ikke er fuldgyldige medlemmer af Europol,« siger Jan Jarlbæk, der tidligere har været dansk betjent i Europol og i dag er direktør i et privat sikkerhedsfirma.

Han vurderer dog, at der vil være en del arbejdsopgaver, som bliver mere bøvlede for det danske politi, ligesom at indflydelsen på, hvad der skal bekæmpes, og hvordan det skal gøres, også forsvinder. Med det *in mente* så han derfor gerne, at retsforbeholdet forsvandt.

Det ser Trine Thygesen Vendius også. Hun er ph.d. med speciale i Europols bekæmpelse af cyber crime, og hun tror ikke på, at dansk politi fremover kan bekæmpe

grænseoverskridende kriminalitet såsom identitetstyveri, børneporneringe og storstilet netsvindler alene. Hun vurderer dog, at politiet vil forsøge at fortsætte samarbejdet med Europol, selvom Danmark officielt ryger ud.

»De politifolk, jeg har talt med uformelt, siger, at det bliver *business as usual*. Vi gør bare, hvad vi plejer, og lader være med at sætte jungletrommerne i gang. Det er ikke fordi, det danske politi ser stort på reglerne, men de er innovative inden for de rammer, de har» fortæller hun.

Udenfor fælles databaser

Lige nu har Danmark adgang til en lang række databaser i EU-landene og i Europol - eksempelvis motor-registre, pas-registre og fingeraftryksregistre. Arbejdet foregår sådan, at hvis det danske politi

Hvad er Europol?

AF IDA ZIDORE

eksempelvis mistænker en hollandsk borger for at deltage i et narkokartel i Danmark, så kan en dansk betjent i Europol spørge sin hollandske kollega, om den pågældende borger optræder i forskellige registre. Hvis den hollandske betjent bekræfter, sender det danske politi en officiel anmodning til Holland om at se nærmere på forholdene.

Der er altså tale om adgang til andre landes registre via en *hit-no-hit* tilgang. Og den adgang vil blive besværligere, hvis det danske politi står uden for Europol. Så skal Danmark i stedet sende en retsanmodning til Holland, som skal svare på, om der er et hit. Først derefter kan Danmark så sende en officiel anmodning om at få flere oplysninger på personen. Spørgsmålet er så, hvor stor en forskel det vil gøre for politiets arbejde.

»På et operativt plan er det ikke meget værre, for så fremsender du bare en forespørgsel, som du gjorde i gamle dage med afsæt i retshjælpskonventionen«, siger Jan Jarlbæk.

Retshjælpskonventionen fra 1959 sikrer, at de lande, der har underskrevet den, forpligter sig til at yde bistand til retsforfølgelse af forbrydelser. Derfor kan Danmark stadig samarbejde bilateralt med de andre EU-lande.

»Det svarer til, om jeg skal klikke en eller to gange, når jeg skal læse avisen,« forklarer Jan Jarlbæk.

Svært at stå udenfor

Langt fra alle er dog enige i, at problemerne vil være så små. Henning Bang Fuglsang Madsen Sørensen er adjunkt ved Syddansk Universitet med speciale i retsforbeholdet, og han forudser flere store problemer.

Det er nemlig kun staterne, og ikke EU, der har underskrevet retshjælpskonventionen. Derfor vil det danske politi ikke få adgang til de mange krydsdatabaser, Europol er i besiddelse af, som giver overblik over, hvordan kriminaliteten udvikler på tværs af grænserne. Dem har Norge eksempelvis kun begrænset adgang til.

»Så kan vi sende en retsanmodning til eksempelvis tyskerne, som så tapper data fra Europol og giver til os. Men så er vi ude i mere finurlige tiltag, der næppe er lovlige. Derfor er retshjælpskonventionen ikke vejen frem. Den eneste vej, hvis vi beholder retsforbeholdet, er, at lave en parallelaftale med Europol,« siger Henning Sørensen.

En parallelaftale kræver både Parlamentets, Rådets og Kommissionens godkendelse. Og den kan blive meget svær at få, vurderer Henning Sørensen. Det skyldes, at Kommissionen formentlig ikke vil sætte sig i en situation, hvor den bliver beskyldt for at underkende den danske befolknings beslutning, hvis man vælger at bevare retsforbeholdet. ♦

SAMARBEJDE. Europol er den enhed, der varetager det fælles politisamarbejde i EU, og som med lidt god vilje svarer til FBI i USA. Da EU ikke er en føderalstat, har Europol dog ikke helt samme kompetence som FBI, men fungerer snarere som en støtte for medlemslandenes politimyndigheder.

Europol erklærede mål er at "støtte og styrke handlinger foretaget af medlemslandenes politimyndigheder og deres fælles samarbejde omkring at forebygge og bekæmpe organiseret kriminalitet, terrorisme og andre former for kriminalitet, der påvirker to eller flere medlemslande."

Politisamarbejdets hovedkontor ligger i Haag i Holland, hvor den britiske direktør Rob Wainwright har sin daglige gang. I 2014 var der 912 ansatte i Europol.

Da Europol blev etableret i 1995, var det ikke på politiets opfordring, men en politisk idé, som især den tidligere tyske kansler Helmut Kohl var stærk tilhænger af, når han talte om et "europæisk FBI". Det blev til virkelighed, da Europol-konventionen endelig trådte i kraft i 1998, og man påbegyndte de første fælles operationer i 1999.

Europol's kompetence dækker, som beskrevet i Europol-afgørelsen fra 2009, over alt fra narkohandel, menneskesmugling, våbenhandel og organhandel til svindel og bedrageri, hvidvaskning af

penge, korruption, computerkriminalitet og kriminalitet forbundet med kernekraft og radioaktive substanser.

Europol's primære opgaver er at:

- Indsamle, analysere og udveksle informationer og viden.
- Oplyse landenes myndigheder om mulige sammenhænge mellem kriminelle gerninger.
- Bistå de nationale politimyndigheders efterforskninger med relevante oplysninger.
- Bede medlemslandenes myndigheder om at indlede fælles efterforskninger, når det viser sig relevant.
- Leverer viden og analyser til medlemslande i forbindelse med store, internationale begivenheder.
- Forberede trusselvurderinger, strategiske analyser og generelle situationsrapporter relateret til Europol's overordnede mål.

Europol kommunikerer ikke direkte med de nationale politimyndigheder, men via kontaktpersoner på Europol's landekontorer. I Europol-afgørelsen står der, at ethvert medlemsland er forpligtet til at etablere en national enhed med tjenestemænd og en landechef. ♦

Kilde: European Police Office (Europol): Past, Present and Future af Libor Klimek i Czech Yearbook of International Law 2014

Blandt Europol's kerneopgaver er bekæmpelsen af grænseoverskridende kriminalitet, herunder hvidvaskning af penge.

Europol har bevist sit værd

Som tidligere operativ chef i PET lovpriser han det europæiske politisamarbejde. Men hvis Europol skal tildeles flere beføjelser, må det ikke blive uden en udvidet demokratisk kontrol, mener Hans Jørgen Bonnichsen.

AF TINE TOFT JØRGENSEN

POLITI. 30 rumænske børn blev i 2014 reddet fra fangenskab og udsigten til slavehandel. 1.027 personer blev anholdt og 599 kilo kokain beslaglagt i den fælles-europæiske aktion, der blev kendt som operation Archimedes. Rob Wainwright, direktør for Europol, der stod bag operationen, kaldte den en milepæl i bekæmpelsen af organiseret kriminalitet.

Netop det eksempel trækker tidligere PET-chef Hans Jørgen Bonnichsen frem i en samtale om det Europol, han kender indefra, og som han mindes at savne i tiden før det eksisterede. I de 20 år, Bonnichsen var ansat i Rejseholdet, var det besværligt at skaffe viden fra udlandet. Først skulle man overbevise en dommer om mistankegrundlaget, derefter skulle det godkendes af Justitsministeriet, og så skulle det via et ministerium tilbage til den lokale politimand.

” Vi er ikke længere et puslingeland, som kan hytte sig i smug. ”

»Hvis det nogensinde kom så langt, var det for det meste for sent. Det var uudholdeligt. Dengang bestod Danmarks mest effektive politiafdeling af to mand

nede i det sønderjyske, som havde personlige kontakter til nogle gode folk på den anden side af grænsen i Flensburg politi. Ad den vej kunne man spørge tysk politi, om en person eller et køretøj var eftersøgt eller stjålet. Dengang var det en drøm for os at kunne operere på den måde.«

I dag kalder Hans Jørgen Bonnichsen Europol for en 'politimæssig velsignelse', men i begyndelsen var begejstringen flankeret af bange anelser.

»Selvfølgelig var det forbundet med en vis skepsis. Også for mig selv som gammel sønderjyde. Man var hundeanst for, at man pludselig ville se tysk politi på trappeopgangen i Haderslev banke på med en ransagningskendelse i hånden. Men det har jo vist sig slet ikke at holde stik. Man fik oprettet en moderne politienhed, der er i stand til både at uddanne og udvikle politikorps på tværs af grænserne i Europa. Det foregår i samarbejdets ånd, og det er ikke blevet et spørgsmål om at trampe rundt med de respektive politistøvler i hinandens små bede,« konstaterer han over for NOTAT.

Hellere fornuft end frygt

Hvad enten snakken falder på Europol, terrorkpakker eller masseovervågning, så gælder det samme mantra for den tidli-

” Man skal altid være bange for politikere. ”

gere PET-chef: Det øjeblik frygten sætter ind, mister vi fornuften.

Selv frygter han mest politikere. I bogen *Frygt og Fornuft* har han argumenteret for, at statens optagethed af terrorisme er ude af proportioner, og at politik styret af frygt påfører den enkelte borger mere skade, end den bekæmper terrorisme. For den kritik er han blevet kaldt meget, herunder naiv. Så hvad siger han til angrebet på Krudttønden og Charlie Hebdo – er det på tide at tage de naive briller af?

»Hvis det er naivt at have den holdning, at hver gang man går ind og foretager et nyt initiativ i forhold til terrorbekæmpelse, så vil det altid være på bekostning af personlig frihed, så er jeg stadig naiv. Jeg anerkender selvfølgelig, at statens eksistensgrundlag er at beskytte borgerne. Men jeg forventer så også, at man bruger fornuftige midler, der ikke involverer alvorlige indskrænkninger af din og min frihed.«

Han understreger, at kritikken hverken gælder politi eller efterretningstjenester, men derimod af det, han kalder

Hans Jørgen Bonnichsen modtog i 2009 Ebbe Kløvedal Reichs demokratistafet. Han brugte lejligheden til at udskrive en konkurrence for unge om at holde den bedste tale på Grundlovsdag.

Blå bog

Født 1943.

Tidligere chefkriminalinspektør hos Rigs-
politichefen og tidligere operativ chef
for Politiets Efterretningstjeneste (PET).

Har udgivet bogen *Hånden – en PET- og
politikerkrønike* om sine 41 år inden for
politiet, hvoraf 20 foregik på Rejseholdet.

Har i sin fritid taget en bachelor i lit-
teraturvidenskab og kunsthistorie på
Københavns Universitet.

Modtog i 2009 Ebbe Kløvedal Reichs
demokratistafet, der forpligtede ham til
at gøre en særlig indsats for demokratiet.

Modtog i 2014 DIGNITY-prisen fra Dansk
Institut mod Tortur for sin indsats mod
anvendelsen af tortur.

politikernes symbolpolitik i deres bestræ-
belser på at tækkes følelser og holdninger
i samfundet. Alt for ofte lader de sig styre
af alt andet end fornuft og faglighed.

»Vi skal altid være bange for vores
politikere. Og håbe på, de bevarer fornuft-
ten.«

Grænsebomme, masseovervågning
og –registrering, den enorme kontrol i
lufthavne og inddragelse af pas af frygt
for radikaliserende af unge er alle eksem-
pler på politiske tiltag, der i værste fald
forværrer problemerne, mener Bonnichsen.

Politisamarbejdet er en togmetafor

I et indlæg i Politiken kalder den tidligere
efterforsker i Rejseholdet Europol for 'et
frembrusende højhastighedstog, som det
er svært at springe af', og han lægger ikke
skjul på, at han mener, Danmark skal gå
fuldt ind i samarbejdet.

Men hvis det er et frembrusende høj-
hastighedstog, tør vi så stole på, at vi får
været om vores retssikkerhed i farten?

»De to ting behøver ikke hænge sam-
men. Europol udfører politikernes lovgiv-
ning, så det med retssikkerheden er på
politikernes bord. Og der er det klart, at
hvis Europol skal tildeles flere udførende
rettigheder, så går jeg som en absolut

selvfølge i et højtudviklet demokrati ud
fra, at det er ensbetydende med udvidet
demokratisk kontrol. Og det vil man netop
få mulighed for, ved at deltage som et
fuldgyldigt medlem, for nu at bruge et
rockerudtryk. For hvis du bare læner dig
op ad det her højhastighedstog og prøver
på at finde nogle andre tilknytningsmu-
ligheder, som for eksempel Norge, jamen
så bliver du placeret bagerst i vognen og
kan ikke selv bestemme, hvilke stationer
du skal af på, eller hvilken retning toget
skal køre. Det er problemet med retsfor-
beholdet.«

” Det er klart, at hvis Europol
får flere beføjelser, må den
demokratiske kontrol følge med. ”

Den europæiske tillid vokser

Hans Jørgen Bonnichsen er kritisk over
for politikernes handlingsmønstre, men
positiv over for udviklingen af det euro-
pæiske samarbejde. Det nuværende
EU-Parlament ser ud til at kæmpe for den
samme retssikkerhed, som han selv.

»Selvfølgelig har EU-Kommissionen
nogle nye sikkerhedsdagsordener oven
på de seneste hændelser i Danmark og

Frankrig. Men her ser jeg heldigvis, at
Europa-Parlamentet er begyndt virkelig at
forholde sig kritisk til den slags ting. Net-
op af hensyn til borgernes rettigheder.«

Overordnet mener han, at den euro-
pæiske tillid vokser. Men når det handler
om forsøg på vidensudveksling mellem
efterretningstjenester, er der stadig be-
grænsninger:

»Du får altså ikke nogen efterret-
ningstjeneste til at levere informationer til
en europæisk agent- og kildedatabase,
som Europol ellers har talt for. Det er
svært nok mellem to lande. Men på po-
litibasis er der opstået en meget større
respekt for det her samarbejde,« vurderer
han.

Derfor er det også vigtigt, at Danmark
er med, fremfor at hytte sig i smug:

»Vi er nødt til at anerkende, at kri-
minalitetsbekæmpelsen ligger under for
gensidig afhængighed, selvom nogle
måske må slå knuder på sig selv. Alt
andet er en selvtilstrækkelighed, hvor vi
står provinsielt forankrede ved landsby-
ens gadekær, overbeviste om vores egen
ufejlbarlighed og om, at grænsebomme
er løsningen på problemerne. Det er det
ikke.« ♦

Frankrig i krise over Calais

Håndteringen af flygtninge har sat ild til forholdet mellem Frankrig og England, og fået den franske opposition til at anklage regeringen for at opfordre til indvandring i stedet for at begrænse den. Imens kæmper EU for at blive en del af løsningen.

AF IDA ZIDORE

FLYGTNINGE. Hver måned kommer der nye flygtninge til Calais. Børn, unge og gamle fra lande som Syrien, Afghanistan og Irak med hver sin grund til at søge mod et bedre eller mere sikkert liv på den britiske side af den engelske kanal.

Den franske havneby er blevet et symbol på de spændinger, som tilstrømningen af flygtninge og illegale immigranter til EU skaber både mellem lande og mellem politiske grupperinger.

I tilfældet, Calais, er det især forholdet mellem Storbritannien og Frankrig, der slår gnister. Eurotunnel, der betjener tunnelen mellem de to lande, har afværget 37.000 forsøg på at trænge igennem til Storbritannien siden januar 2015. Det har fået englænderne til at harcelere over, at man i Frankrig nærmest "servicerer" immigranterne med en flygtningelejr, Sangatte, mindre end en kilometer fra indkørslen til tunnelen.

Den britiske regering kræver centret lukket, men franskmændene afviser

med begrundelsen, at det blot vil tvinge flygtninge til at slå sig ned i havnebyens parker.

Drop invitationen

Internt i Frankrig er den centrum-højredrejede opposition også oppe i det røde felt. Man mener, at det regerende socialistparti ikke giver de mange flygtninge den kolde skulder, de fortjener.

I juli foreslog regeringen at gøre det lettere for veluddannede immigranter at opnå opholdstilladelse, og »dermed regulere antallet, der kommer ind i landet,« sagde indenrigsminister Bernad Cazeneuve ifølge den britiske avis The Telegraph.

Oppositionen opfattede forslaget som en måde at opfordre til mere indvandring på i en tid, hvor man mener, at landet har behov for at begrænse dette.

EU vil hjælpe

Imens forsøger EU at melde sig ind i den franske problemstilling. Kommissionen annoncerede den 4. august i en pressemeddelelse, at man vil tilbyde at støtte

den franske indsats i Calais med 150 millioner kroner.

Om beløbet vil gøre den store forskel, tvivler forsker ved DIIS Thomas Gammeltoft-Hansen på. For ham at se har det snarere symbolværdi:

»Det handler om at vise, at EU har en rolle at spille på det her område. Reelt er behovet for støtte nok langt større i lande som Bulgarien og Grækenland, men det er et vigtigt signal at sende til Frankrig.«

Hvorfor?

»Hvis man kigger tilbage over sommeren, kan man se, at lande som Frankrig, Schweiz og Østrig begynder at lukke grænser eller lave bilaterale løsninger i stedet for at vende sig mod fællesskabet. Det er jo et udtryk for en total mangel på solidaritet omkring det her spørgsmål. Jeg tror, man i Kommissionen er bekymret for, at hele migrationsspørgsmålet risikerer at få EU-samarbejdet til at vakle,« siger Thomas Gammeltoft-Hansen til NOTAT. ♦

Havnen i Calais, hvorfra flygtninge forsøger at krydse den engelske kanal.

FRANKRIG

Befolkning: 66 mio. (DK 5,5)

Areal: 640.679 km² (DK 42.561)

**BNP pr. indbygger
i forhold til**

EU's gennemsnit: 107 (DK 124)

Medlemmer af

EU-Parlamentet: 74 (DK 12)

SKOVMANDS NOTATER

EU får aftale med Vietnam

Efter to et halvt års forhandlinger har EU nu fået en frihandelsaftale med Vietnam, der om nogle år vil betyde, at der stort set er toldfrihed mellem landene. Det oplyste Kommissionen i en pressemeddelelse den 4. august 2015.

Vietnam vil straks afskaffe 65 procent af sine toldsatser og udfase de andre over en periode på 10 år. EU vil afskaffe sine toldsatser over en periode på syv år.

EU har tidligere indgået frihandelsaftaler med blandt andet Sydkorea og Singapore.

Folketinget behandler kun hvert tiende direktiv

I 2014 blev 165 EU-direktiver indført i dansk lovgivning. Men kun de 15 blev behandlet af Folketinget. Resten blev gennemført af embedsmænd i de forskellige ministerier.

Det oplyste Berlingske den 18. april 2014 i artiklen »Folketinget slår alarm. Vi kobles af EU-lovgivning«.

Oplysningen blev givet af daværende justitsminister Mette Frederiksen i et svar til Europaudvalgets daværende formand, Eva Kjer Hansen. Oplysningen overraskede Folketinget, og et stort flertal i Folketinget går nu ind for, at der skal foretages en uvildig undersøgelse af forholdene.

Når embedsmændene træffer beslutningerne, skyldes det, at man i en række love giver ministrene bemyndigelse til at udmønte forskellige punkter i lovene. Og det gælder altså også, når der skal gennemføres direktivforslag fra EU.

Borgerinitiativer afvises

Lissabon-traktaten indførte den mulighed, at man med en million underskrifter fra syv lande kan tvinge EU-Kommissionen til at arbejde med en sag. Men muligheden er næsten umulig at udnytte, skriver Flensborg Avis den 26. juni 2015 i artiklen »Europæisk Borgerinitiativ er en død sild«.

Bladet oplyser, at det kun i tre tilfælde er lykkedes at samle de nødvendige underskrifter – om retten til rent vand, om forbud mod abort og om nej til forsøg med dyr. I ingen af tilfældene har Kommissionen foretaget sig noget.

Hele 20 ud af 51 initiativer har direkte fået at vide, at de handler uden for Kommissionens ansvarsområde. Og de øvrige har store vanskeligheder med at skaffe underskrifterne. En lang række papirer skal oversættes til de forskellige sprog, og Kommissionens elektroniske udstyr er ikke i orden.

Farligt forslag om ophavsret

Danske forlag og forfattere får i dag omkring 300 millioner kroner om året fra Copydan for den kopiering, der sker på skoler og universiteter.

Betalingen sker på grundlag af en aftale mellem skolerne og dem, der har rettighederne. Men et EU-forslag kan være en trussel mod systemet, skriver »Bogmarkedet« den 4. juni i artiklen »Forlæggerforeningen advarer imod en EU-reform af ophavsretten.«

Bekymringen skyldes, at forslaget går ud på, at der skal være lovgivning om denne type ordninger. Samtidig går der rygter om, at EU vil tillade gratis kopiering af et begrænset antal eksemplarer.

Det kan blive et stort problem for forlag og forfattere, for hvem pengene fra Copydan spiller en væsentlig rolle.

EU siger nej til mere ammoniak

I 2012 sagde daværende miljøminister Ida Auken ja til, at Danmark skal formindske sin udledning af ammoniak med 24 procent inden 2020.

Dette krav har både landbrugets organisationer og fødevarerminister Eva Kjer Hansen været utilfredse med. Og mandag den 13. juli søgte ministeren at få EU's miljøkommissær Karmenu Vella til at ned-sætte kravet. Men kommissæren sagde nej, oplyste Børsen den 16. juli 2015 i artiklen »EU lægger større pres på ministers ammoniakdrøm«.

Landbrugets organisationer beklager denne afvisning. Men kravet kan godt blive endnu mere ubehageligt for landmændene. For EU-Parlamentets miljøudvalg går ind for, at udledningen allerede i 2025 skal nedsættes med 37 procent.

Frankrigs historie

AF SVEN SKOVMAND

Frankrig var oprindeligt keltisk, men under Cæsar blev landet en del af Romerriget, og det franske sprog blev romansk.

Omkring 450 blev landet erobret af frankiske stammer fra Tyskland, og under Karl den Store oplevede riget en storhedstid. Men i 843 blev riget delt, og kun den vestlige tredjedel gik til Frankrig.

I de følgende århundreder var Frankrig splittet, og fyrster havde stor magt. Men fra 1200-tallet blev kongemagten styrket, og i 1600-tallet fik landet enevælde. Et udtryk var det pragtfulde Versailles, som blev bygget af Ludvig den Fjortende.

Frankrig gik med i den krig, som førte til USA's selvstændighed. Men krigen var dyr og tømte statskassen. Det endte med den store franske revolution i 1789.

I 1799 tog Napoleon magten og indledte en lang række krige. Han vandt mange sejre, men et nederlag i Rusland i 1814 førte til hans undergang.

I 1870 førte en krig mod Preussen til, at Frankrig mistede Alsace og Lorraine. Området kom tilbage efter 1. Verdenskrig, men krigen kostede omkring en million franskmænd livet.

Under 2. Verdenskrig førte uduelig krigsførelse til, at Frankrig blev erobret af Tyskland. Men general de Gaulle fik alligevel Frankrig anerkendt som stormagt og medlem af FN's sikkerhedsråd.

I 1951 fik den ledende franske embedsmand Jean Monnet skabt Kul- og Stålfællesskabet og dermed den proces, der førte til dannelsen af EU. ♦

Notaterne kan i uddybet form læses på www.notat.dk under de samme overskrifter

KONFERENCER:

Retsforbeholdet - hvad stemmer vi om?

København:

Torsdag 24. september kl. 10-16,
Multisalen, Ørestad Gymnasium,
Ørestads Blvd. 75, København S.

Aarhus:

Torsdag 1. oktober kl. 10-16,
Bartholins Allé, bygning 1324,
lokale 025, Aarhus Universitet

Hvad er EU's retspolitik? af **Lotte Rickers Olesen**, Folketingets EU-Konsulent.

Hvad skal vi stemme om? af **Bjarke Møller**, Tænketanken EUROPA.

Europæiske retskulturer af **Lisbet Christoffersen**, professor på RUC.

Politisamarbejdet Europol af **Henning Bøggelund Hansen**, tidl. Europol.

Hvad er den europæiske arrestordre? af **Henning Bang Fuglsang Sørensen**, straffetsekspert på Syddansk Universitet.

Europæisk ret og barnets bedste af **Annette Kronborg**, lektor i familieret, Københavns Universitet.

Sådan underviser du i EU's retspolitik af **Rasmus Nørlem Sørensen**, DEOundervisning.

Debat med **Jeppe Kofod** (S) og **Søren Søndergaard** (Ø) (kun i Kbh.).

Unge, demokrati og deltagelse af **Johannes Andersen**, valgforsker på AU (kun i Aarhus).

Konferencerne er åbne for alle, men desuden beregnet til at klæde undervisere på.

Pris: 150 kr. inkl. frokost, dog gratis for undervisere. Tilmelding nødvendig.

DEBATMØDER:

Hvad er EU's retspolitik?

København:

8. september kl. 17 -18.30
Møderiet, Fælledvej 12.

Oplæg: **Rebecca Adler-Nissen**,
lektor på Kbh. Universitet

Aarhus:

17. sept. kl. 17-18.30
Salen på DOKK1, Aarhus

Oplæg: **Lotte Rickers Olesen**,
EU-konsulent for Folketinget

Hele landet:

Møderække i samarbejde med landets efterskoler. Alle møder kl. 19-21 og deltagelse er gratis. Møderne starter med et oplæg fra DEO om EU's retspolitik, og derefter vil der være debat mellem politikere, om retsforbeholdet skal afskaffes eller ej.

Onsdag den 30. september på
Skals Efterskole, ved Viborg

Onsdag den 21. oktober på
Hårslev Efterskole, syd for Slagelse

Mandag den 26. oktober på
Nordborg Slots Efterskole, Als

Torsdag den 29. oktober på
Den Rytmske Efterskole, ved Middelfart

Mandag den 2. november på
Rejsby Europæiske Efterskole, ved Ribe

Tirsdag den 3. november på
Tømmerup Fri og Efterskole, ved Kalundborg

Mandag den 16. november på
Hørby Efterskole, ved Sæby

Onsdag den 18. november på
Farsø Efterskole, ved Aars

Mandag den 23. november på
Askov Efterskole, ved Vejen

Mandag den 7. december på
Faxehus Efterskole, Faxe Ladeplads

Kom og deltag i debatten

Se alle
arrangementer og
tilmeld dig på

deo.dk